

היבטי הביטוח הלאומי במלחמת חרבות ברזל

מעודכן ליום 5.2.2024

אורנה צח-גלרט, רו"ח

יועצת, מייצגת ומרצה בתחומי הביטוח הלאומי

יו"ר ועדת הקשר של לשכת רואי חשבון עם הביטוח הלאומי
נציגת לשכת רואי חשבון בכנסת בנושאי הביטוח הלאומי

כל הזכויות שמורות, אין להעתיק ללא אישור.
המידע כללי בלבד, אינו ייעוץ ואינו חוות דעת.

תנחומים למשפחות השכולות,
איחולי החלמה מהירה לפצועים
ותפילה לשובם הביתה בשלום
של כל הלוחמים והחטופים

הערכה רבה והוקרה
לעובדי הביטוח הלאומי המסורים

אורכות במלחמת חרבות ברזל

1. הדיווח והתשלום בתאריך 15.2.2024.

2. אין פרסום באתר הביטוח הלאומי על אורכות בתשלום דמי ביטוח בשלב זה.

עצמאי במלחמת חרבות ברזל שהכנסתו פחתה

הקטנת מקדמות של עובד עצמאי

חסימת שומה וגמלה בפגיעה בעבודה או בהתנדבות מוכרת, למעט חריגים.

תגמול טיפול רפואי באיבה – לפי השומות.

קביעת מקדמות לשנת 2024.

קיזוז מדמי אבטלה לפי הבסיס למקדמות החל מינואר 2024 (גם לעצמאי שלא עונה להגדרה), והתחשבנות בשומה.

סגירת עיסוק - בשנה השוטפת

לא מבוטח לפגיעה בעבודה ובהתנדבות מוכרת ולדמי לידה והורות (גם אם לא עונה להגדרה).

ככל שאין עיסוק עצמאי פתוח בימי האבטלה, כולל עצמאי שאינו עונה להגדרה, אין קיזוז.

תגמולי מילואים במלחמת חרבות ברזל

1. תגמול מזערי – במקום 215.17 ₪ ביום – 300.61 ₪ ביום בשנת 2023 ו-310.52 ליום בשנת 2024, לאחר תיקון בחוק עד 31.12.2024 (אין לתיקון בחוק השפעה על הבסיס לחישוב תגמולי המילואים שהוא בשנת 2024 בסך של 6,668 ₪ בחודש).
2. תגמול מירבי – 1,582.17 ₪ ביום בשנת 2023 ו-1,634.33 ₪ ביום בשנת 2024, כולל התוספת לעצמאים.
3. תביעה אישית – מקוונת על פי ההוראות באתר או לשלוח את התביעה דרך האתר האישי, ללא טופס 3010. משרת במילואים שאין לו מספר זהות ישראלי מגיש תביעה ידנית.
4. אפשר לעבוד וגם לשרת במילואים ולקבל את התגמול. גם עצמאי וגם עובד שכיר.
5. במלחמה, הביטוח הלאומי משלם את תגמולי המילואים בסכום הריאלי בכל חודש אם השירות מתמשך.
6. תוספת 40% - תשולם לאחר סיום המלחמה למשרת במילואים שהשירות טרם הסתיים.
7. הצבא הקים קרן לפיצויים למשרתי מילואים שלא קיבלו את התגמול בהתאם להכנסתם, כמו למשל אלה שהגיעו מחו"ל לשרת במילואים.

תגמולי מילואים לעצמאים במלחמת חרבות ברזל

1. עובד עצמאי – תגמול אוטומטי בהתאם לבסיס למקדמות, ללא ניכוי דמי ביטוח. התחשבנות בעקבות השומה לפי סכום ההכנסה בשומה ועוד התגמול שמשולם בשנת 2023, גם לתשלום דמי ביטוח וגם לתגמולי המילואים.
2. רשות המסים עדכנה את דברי ההסבר לטופס 116ג. בדומה לדמי הלידה, שאפשר לפרוס לאחור בדוח השנתי, כך אפשר לפרוס לאחור גם את תגמולי המילואים. חשוב במיוחד לתגמול של דצמבר 2023 ששולם בחודש ינואר 2024.
3. לא עובדים שמעמדם מעודכן בביטוח הלאומי, כולל עצמאי שלא עונה להגדרה, שאינו עובד במקביל כעובד שכיר – תגמול אוטומטי בסכום התגמול המזערי, אלא אם גורר הכנסות לפי סעיף 279 בחוק.
4. שינוי עיסוק לעצמאי שעונה להגדרה בביטוח הלאומי בתקופת הבסיס לתגמולי המילואים או הגדלת מקדמות – יש להגיש תביעה להפרשים.
5. נותני שירותים לפי צו סיווג מבוטחים – יקבלו תגמול כעצמאים. אם נוכו דמי ביטוח כשכירים – להגיש תביעה אישית. התחשבנות בעקבות השומה.
6. שכיר שהמעסיק משלם לו את התגמול, שהוא גם עצמאי במקביל, ומשכורתו נמוכה מהתגמול המזערי בכל אחד מהחודשים יולי עד ספטמבר 2023 – להמתין עד שהמעסיק מגיש את התביעה ולאחר מכן להגיש תביעה אישית ללא טופס 3010.

תגמולי מילואים לשכירים במלחמת חרבות ברזל

1. הביטוח הלאומי שילם תגמול אוטומטי לאחר 14.11.2023 למשרתים במילואים, כאשר אף מעסיק לא הגיש תביעה וגם העובד לא הגיש תביעה - לכל השכירים שהמשכורת שלהם בכל חודש בחודשים יולי עד ספטמבר 2023 הייתה נמוכה מהתגמול המזערי. מעסיק שמגיש תביעה לעובד כאמור שקיבל תגמול מזערי, מקבל את התגמול ולעובד נוצר חוב. הביטוח הלאומי ממשיך לשלם את התגמול אוטומטית למבוטחים אלה לכל מי שאף מעסיק לא תבע בעדו החזר תגמול.
2. עובד שכיר יומי/שעתי שהמעסיק לא משלם את התגמול ושכרו אינו נמוך כאמור לעיל מהתגמול המזערי – מגיש תביעה אישית.
3. משרת במילואים שמשכורתו עלתה מעל 20% בחודש השירות או בחודשיים שקדמו לחודש השירות למשך שלושה חודשים רצופים – מגיש תביעה אישית להשלמת התגמול.
4. מובטל שמשרת במילואים בזמן המלחמה – ערך יום מילואים לא יפחת מדמי האבטלה ליום שהיה מקבל לולא היה במילואים. מובטל חדש – יקבל מינימום בשלב הראשון ויקבל באופן יזום את ההפרש.
5. עובד שיש לו שני מעסיקים – מעסיק אחד משלם לעובד ואת היתרה העובד תובע בתביעה אישית. אם שני מעסיקים תובעים תגמול, הביטוח הלאומי משלם למעסיק שהתביעה שלו מגיעה ראשונה לביטוח הלאומי. הביטוח הלאומי בוחן בימים אלה אפשרות לשלם את התגמול לכל המעסיקים של העובד בסכום הריאלי, בלי השלמה למינימום לאף מעסיק, כאשר ידוע לביטוח הלאומי שהעובד עובד אצל כמה מעסיקים. יש לעקוב אחר הפרסומים.

תגמולי מילואים למעסיקים במלחמת חרבות ברזל

תביעה להחזר התגמול מהביטוח הלאומי באחת האפשרויות, ללא טופס 3010 בשלב זה, ובלי טופס 100 ייעודי:

1. מערכת קשרים עסקיים (B2B)/כספת. ללא תדפיסים.
2. תביעה מקוונת דרך מערכת השכר (WCF).
3. תביעה של מעסיק או מייצג במערכת המקוונת החדשה באתר הביטוח הלאומי, עד 10 משרתים בתיק ניכויים אחד בכל פעם, שעבדו בחודש ספטמבר 2023 ודווחו כעובדים, ללא מתן מידע על השכר ועל ימי השירות. הביטוח הלאומי משלם למעסיקים אלה באופן אוטומטי בעבור עובדים שהמעסיק תבע את התגמול במערכת המקוונת בפעם הראשונה. המעסיק אמור לתבוע החזר תגמול רק בעבור עובדים חדשים, לאחר שידור טופס 100 חודשי.
4. תביעה ידנית שמועברת במייל ייעודי לתקופות קודמות בלבד. כתובת המייל: avishais@nioi.gov.il. מוקד מעסיקים מטפל גם בשאלות בנושא המילואים במלחמה – 02-5393722.

התחשבנות בין העובד למעסיק על "יתרת התגמול" – הרחבה באיגרת למעסיק מחודש נובמבר 2020 שמפורסמת באתר הביטוח הלאומי. ההתחשבנות נתונה לביקורת של משרד העבודה ושל בית הדין לעבודה, וכפופה לחוק הביטוח הלאומי, לחוקי עבודה, להסכמים קיבוציים ולהסכמי העבודה.

יש כוונה לפצות באופן חלקי את המעסיקים על חלק המעסיק בתשלומים הסוציאליים. אין לקזז את חלק המעסיק מהתגמול לעובד שהוא שכר עבודה ברוטו. יש להפקיד לפנסיה לפי השכר הרגיל.

תגמולי מילואים למתנדבים מחו"ל במלחמת חרבות ברזל

1. אזרחי ישראל שנותקה תושבותם – אם לא קיבלו תגמול מינימלי אוטומטי, יש להגיש תביעה אישית.
2. משרתים במילואים ללא אזרחות ישראלית – עליהם להגיש תביעה אישית לא מקוונת דרך הסניף כיוון שיש להקים להם מספר מזהה.
3. להשלמת התגמול לפי המשכורת בחו"ל, יש לפנות לקרן לסיוע.

חל"ת ואבטלה במלחמת חרבות ברזל

7.10.2023 עד 31.12.2023 ומינואר 2024

1. הארכת התקופה הקובעת נעשתה במסגרת סעיף 1 לתקנות מס רכוש וקרן פיצויים (הארכת התקופה הקובעת וקביעת תיאומים), התשפ"ד-2023, שפורסמו ברשומות ביום 15.1.2024.
2. התנאים המשופרים ניתנו רק עד יום 31.12.2023. החל מתאריך 1.1.2024, חלים החוקים הרגילים.
3. פורסמה בימים אלה הצעה להסכם בין מדינת ישראל לביטוח הלאומי בדבר מתן מענק למפונים בלתי מועסקים שסיימו את מכסת ימי האבטלה שלהם. יש לעקוב אחר הפרסומים.
4. בלי רישום בלשכת התעסוקה אין זכאות לדמי אבטלה.
5. כדאי לבדוק היטב לפני הוצאת עובד לחל"ת את הוראות דיני העבודה וקבלת היתר, את הפיצויים למעסיק בעבור התשלום לעובד ואת הכדאיות העתידית.
6. מועד היציאה לחל"ת ביוזמת המעסיק עד סוף נובמבר 2023, שנקבע לפי שירות התעסוקה, היה החל מהיציאה בפועל של העובד לחל"ת ולא לפני 8.10.2023. תאריך ההצהרה שמדווח לביטוח הלאומי על ידי לשכת התעסוקה לגבי נרשמים חדשים אשר נרשמו במהלך חודש נובמבר 2023, היה בהתאם לתאריך ההצהרה שדווח על ידי הנרשמים לשירות התעסוקה בעת תיקוף הרישום הראשוני.
7. לגבי חל"ת רטרואקטיבי מיום 1.12.2023 ואילך, נמסר מלשכת התעסוקה, שאין יותר הכרה רטרואקטיבית באופן גורף, וככלל אין בלשכת התעסוקה הכרה רטרואקטיבית מעבר לחודש. כל מקרה לגופו יטופל על ידי מנהל לשכה בלשכת התעסוקה, וגם אז האישור יינתן רק אם יהיה הסבר הגיוני לאיחור. החלטה רטרואקטיבית של מעסיק להוציא עובדים לחל"ת אינה סיבה מספקת לאשר חל"ת רטרואקטיבי בלשכת התעסוקה.

חל"ת ואבטלה במלחמת חרבות ברזל

7.10.2023 עד 31.12.2023 ומינואר 2024

1. יש טופס משולב מקוון לרישום בלשכת התעסוקה וזו גם תביעה לדמי אבטלה.
2. לטופס התביעה לדמי אבטלה יש לצרף את מכתב המעסיק על החל"ת הכפוי (חל"ת ביוזמת המעסיק). המעסיק משדר טופס 100 ייעודי שכולל את תאריך הפסקת העבודה והסיבה. חשוב מאד לשדר את הסיבה, בין היתר כי בחל"ת שאינו ביוזמת המעסיק אין זכאות לדמי אבטלה ואין זכאות למענק בגיל 67 ומעלה.
3. לאחר שהעובד חזר לעבוד, המעסיק משדר טופס 100 ייעודי מעודכן עם מועד החזרה לעבודה. העובד מעדכן בלשכת התעסוקה שחזר לעבוד.
4. שהות בחו"ל עלולה לשלול זכאות לדמי אבטלה. פסק דין בבית הדין האזורי ביום 8.11.2023.

דמי אבטלה במלחמת חרבות ברזל

7.10.2023 עד 31.12.2023 ומינואר 2024

1. הוראת השעה כוללת הטבות שונות בתקופה הקובעת שהיא 7.10.2023 ועד 31.12.2023.
2. בתקופה הקובעת – עובד יוכר כמובטל לאחר הכרת הביטוח הלאומי במובטל כמפוטר, או הוצאת העובד לחל"ת כפוי מיום 7.10.2023 ועד 31.12.2023.
3. הגיל המרבי לדמי אבטלה לנשים ולגברים הוא גיל 67. לגיל צעיר יותר מגיל 20 יש הוראות מיוחדות. אישה יכולה לקבל דמי אבטלה וגם קצבת אזרח ותיק, כאשר דמי האבטלה נחשבים להכנסה מעבודה במבחן ההכנסות.
4. "בעלי שליטה בחברת מעטים" כהגדרתם בסעיפים 32 ו-76 בפקודה, אינם זכאים לקבל דמי אבטלה.
5. בתקופה הקובעת בלבד - תקופת האכשרה המינימלית לזכאות לדמי אבטלה היא 6 חודשים במקום 12, ללא צבירת תקופות שירות סדיר. לבעלי מוגבלות – 3 חודשים. החל מינואר 2024 – חל החוק הרגיל שהוא 12 חודשי עבודה כשכיר מתוך 18 החודשים, עם התייחסות לשירות סדיר, כמפורט בחוק.
6. בתקופה הקובעת - משך החל"ת הכפוי המינימלי הוא 14 יום ברציפות. החל מינואר 2024 – 30 ימים ברציפות למובטל חדש או מובטל חוזר. החזרת העובד לעבוד, אפילו לזמן קצר, קוטעת את רציפות החל"ת. התקיים דיון בכנסת בנושא תעסוקה גמישה. אין עדיין החלטות.

דמי אבטלה במלחמת חרבות ברזל

7.10.2023 עד 31.12.2023 ומינואר 2024

1. דורש עבודה – בלשכת התעסוקה יש מגוון עבודות בחירום להציע לעובדים.
2. בתקופה הקובעת - דמי האבטלה מתחילים מיד, ללא חמישה ימי האמתנה בחודש הראשון וללא קיזוז ימי חופשה צבורים. ימי האמתנה החל מהחודש הרביעי ינוכו מהמובטל.
3. החל מינואר 2024 חל החוק הרגיל שלפיו מנכים ימי אמתנה גם בחודש הראשון ולא משלמים דמי אבטלה בימי חופשה צבורים (תקופות אלה יכולות להיות חופפות).
4. בתקופה הקובעת - למובטל חוזר בתביעה חדשה עד גיל 40 אין מגבלה של 180% מימי הזכאות.
5. בתקופה הקובעת - הארכת הזכאות לדמי אבטלה אוטומטית למובטלים שפוננו מישוביהם. יש הצעה להסכם להאריך את הזכאות על ידי מענק.

דמי אבטלה במלחמת חרבות ברזל

7.10.2023 עד 31.12.2023 ומינואר 2024

1. יש קיזוז הכנסות מדמי אבטלה : קצבת פרישה, משכורת ומשלח יד.
2. בתקופה הקובעת - מובטלים שהם גם עצמאים במקביל ולא סגרו את העיסוק העצמאי בתקופת המלחמה, קיזוז ההכנסות נעשה לפי אישור רואה חשבון או יועץ מס בטופס בל/1503 בדבר הכנסות העובד העצמאי בתקופה הקובעת (לאחר ניכוי הוצאות).
3. בתקופה הקובעת - שכירים לפי צו סיווג מבוטחים – מתווה מיוחד לקבלת דמי אבטלה בשילוב של טופס בל/621 וטופס בל/1503.
4. בתקופה הקובעת - ביטול חובת המעסיק לדווח ולשלם דמי ביטוח בעד עובד בחל"ית בהסכמת המעסיק במשך 14 ימים רצופים לפחות. המערכת חוסמת את השידור.
5. החל מינואר 2024, המעסיק מדווח ומשלם דמי ביטוח בעד עובד בחל"ית בחודשיים המלאים הראשונים, כאשר העובד אינו עובד במקום אחר ואינו עובד עצמאי בהגדרה (כולל גם עבור אישה נשואה שאינה עובדת בתקופה הזאת לפי עמדת הביטוח הלאומי) ורשאי לגבות אותם מהעובד לאחר ששילם.
6. בתקופה הקובעת - תיקונים בחוק עבודת נשים לעניין 60 הימים שלאחר החזרה מהחל"ד.

דמי אבטלה לבעלי שליטה ולקרובי משפחה

- עובדים רבים יצאו לחל"ת בזמן המלחמה והגישו תביעות לדמי אבטלה, כולל בעלי שליטה וכולל קרובי משפחה של מעסיקים.
- לפני הגשת תביעה לדמי אבטלה מומלץ לבחון אם העובד רשום בטופס 102 כבעל שליטה בחברת מעטים, כיוון שבמקרה כזה תביעתו תידחה ללא בדיקה. זאת, כיוון שבעלי שליטה בחברת מעטים שהפסיקו לעבוד בחברה שבבעלותם (ההגדרות בסעיפים 32 ו-76 בפקודת מס הכנסה) אינם זכאים לדמי אבטלה.
- הביטוח הלאומי פרסם לגבי קרובי משפחה של בעלי שליטה, שהחברה לא תדווח עליהם כבעלי שליטה אם אין להם מניות בחברה (על אף הגדרת "קרוב" בסעיף 76 לפקודה), וכל מקרה ייבדק לגופו. על פי הפסיקה, אם יש לעובד שליטה עקיפה בחברה, מדובר בבעל מניות בחברת מעטים שאינו זכאי לקבל דמי אבטלה. רק אם אין שליטה עקיפה ומתקיימים יחסי עובד ומעסיק - העובד יקבל דמי אבטלה.
- כאשר העסק אינו מאוגד כחברה ומועסק בו קרוב משפחה, הביטוח הלאומי בודק בקפידה רבה קיום יחסי עובד ומעסיק.

מענק מיוחד במלחמת חרבות ברזל

7.10.2023 עד 31.12.2023 ומינואר 2024

- בני 67 ומעלה, גברים ונשים, אינם זכאים לקבל דמי אבטלה.
- הם זכאים למענק מיוחד, אם הם תושבי ישראל, שפוטרו או הוצאו לחל"ת כפוי בתקופה הקובעת, לאחר 3 חודשי עבודה רצופים לפחות, והם מחוסרי עבודה למשך 14 ימים לפחות. יש לעקוב אחר הפרסומים לגבי הארכת התקופה.
- המענק מחושב לפי 75% מהשכר שלפני ההוצאה לחל"ת כמפורט בחוק, אך לא יותר מסכום של 134 ₪ ליום.
- המעסיק משדר טופס 100 ייעודי לגמלאות שכולל את תאריך הפסקת העבודה ואת הסיבה. על המעסיק להקפיד לרשום את הסיבה כי חל"ת ביוזמת העובד אינו מזכה במענק.
- העובד תובע את המענק בטופס בל/4348 ידני או מקוון.
- הסברים מורחבים וטופס בל/4348 באתר הביטוח הלאומי.

מתנדבים במלחמת חרבות ברזל

1. מתנדבים שהופנו על ידי גוף ציבורי שמוסמך להפנות מתנדבים – מחייב רישום מראש של ההתנדבות, לפי הפרטים שהביטוח הלאומי פרסם כהקלה בתקופת המלחמה.
2. הצלת גוף או רכוש. נקלע במקרה לאזור.
3. יש הקלות במלחמה במתן אישור כגוף שמורשה להפנות מתנדבים, אך מחייב, בין היתר, שיהיו 250 מתנדבים לפחות.

גמלאות שונות במלחמת חרבות ברזל

1. פגיעה תוך כדי ועקב העבודה.
 2. פגיעה תוך כדי ועקב התנדבות מוכרת.
 3. פגיעת איבה.
 4. נכות כללית.
- יש גמלאות לתלויים ולמשפחות בהתאם להגדרה בכל סוג גמלה.
אין כפל גמלאות. מומלץ להגיש תביעות ולאחר מכן לבחור.

חוק הגנה על עובדים בשעת חירום

- חוק הגנה על עובדים בשעת חירום (הוראת שעה-חרבות ברזל), התשפ"ד-2023 קבע הגנה מפני פיטורין לקבוצות עובדים שאינם בחוק.
- במסגרת תיקון במלחמה, חוקק תיקון עקיף בחוק הביטוח הלאומי בפרק י"ג: תשלומים לקופת גמל לקצבה בעבור חטוף או נעדר – הוראת שעה.
- הוראת השעה קובעת כי מעסיק של עובד חטוף או נעדר, שהוא בלבד או שהוא והעובד נהגו לשלם תשלומים לקופת גמל לקצבה, המעסיק ישלם את ההפרשות של חלק המעסיק והעובד לשם הבטחת זכויות העובד, כמפורט בחוק.
- המעסיק יקבל שיפוי מהביטוח הלאומי. כל ההסברים באתר הביטוח הלאומי.
- לעניין פקודת מס הכנסה, לא יראו את התשלומים כהכנסה, כמפורט בהוראת השעה.
- הוראת השעה מבטיחה גם את זכויות העצמאים הנעדרים או החטופים שהפקידו לקופת גמל לקצבה.
- הסברים באתר משרד העבודה.

הסכם בדבר מתן מענקי עידוד והמשך תעסוקה – מלחמת חרבות ברזל לפי חוק הביטוח הלאומי

ביום 29.11.2023 פורסם ברשומות הסכם שנחתם עם הביטוח הלאומי בסמכותו לפי סעיף 9 בחוק הביטוח הלאומי.

לפי ההסכם, הביטוח הלאומי משלם מענק לתושבי ישראל בלבד, לעידוד תעסוקה בענפי הבניין והחקלאות וכן מענק לעידוד המשך תעסוקה לתושבי ישראל שהתפנו מבתיים או שיצאו מבתיים להתרענות במסגרת מלחמת חרבות ברזל.

כל ההסברים בהסכם ובאתר הביטוח הלאומי.

- המענק כפוף לכל ההוראות שחלות על הגמלאות בפרק י"ד בחוק הביטוח הלאומי, לרבות שיהוי לפי סעיף 296 בחוק.
- המענק לא נחשב להכנסה לעניין כל דין, בהתאם להוראות סעיף 406(ד) לחוק הביטוח הלאומי, כנוסחו בסעיף 5(5) לחוק התוכנית לסיוע כלכלי (הוראת שעה-חרבות ברזל), התשפ"ד-2023. לפי סעיף זה, תשלומים לפי הסכמים שנערכו לפי הוראות סעיף 9 בשל המצב הבטחוני המיוחד, לא ייחשבו להכנסה לפי כל דין, אלא אם נקבע אחרת בהסכם כאמור.
- חשוב לציין כי עובד שזכאי לשני המענקים והוגשה בקשה לקבל את שניהם, יקבל את הגבוה שביניהם.

תזכורת לפעולות חשובות בשנת 2024

אפשר לשלם חוב:

- באמצעות העברה בנקאית באתר התשלומים של הביטוח הלאומי. נדרש למעסיק - תיק ניכויים ומספר מזהה מעסיק.
- בכרטיס אשראי בתשלומים של כרטיס האשראי.
- בדרך של הסדר תשלומים בהוראת קבע בבנק או בכרטיס אשראי. הסדר זה אינו חוסם את מסגרת האשראי.
- בדרך של הסדר תשלומים בהמחאות. כאשר המייצג עורך את ההסדר במערכת המייצגים, יש לוודא שהמייצג מקבל את כל ההמחאות ושהוא שולח אותם לביטוח הלאומי.

התרת תשלומי דמי ביטוח לעצמאי

באישור השנתי לצורכי מס לשנת 2023 נכללים תשלומים ששולמו עד סוף שנת המס בשנה השוטפת בגין החיובים הבאים (יש לבדוק מועד חיוב עתידי):

1. חיוב לתקופה רטרואקטיבית עם מועד חיוב עתידי לתשלום עד יום 14 בפברואר בשנת המס 2024.
2. הפרשי שומה שמועד החיוב העתידי לתשלום הוא עד 14 בפברואר בשנת המס 2024.
3. מקדמת חודש דצמבר של השנה השוטפת שמועד תשלומה הוא 15 בינואר בשנת המס 2024.
4. מקדמת חודש דצמבר בשנה השוטפת המשולמת בהוראת קבע בבנק או בכרטיס אשראי.
5. הגדלת מקדמות שמועד החיוב העתידי בגינן הוא עד 3 במארס בשנת המס 2024.

בעקבות תביעה ייצוגית כנגד רשות המסים, קובעת הוראת ביצוע 3/2023 של מס הכנסה, שיש להתעלם לצורך הדיווח בדוח השנתי מהחזרים בגין הפרשי שנים קודמות שקיבל הנישום מהביטוח הלאומי, ולהתייחס לצורך דרישת הניכוי רק לתשלומים ששולמו על ידי הנישום (מפורטים בשע"מ בעמודה "דמי ביטוח לאומי").

חוק ההתייעלות הכלכלית החזיר את המצב כפי שהיה לפני פסק הדין. ההוראות החדשות יחולו על בירור הכנסתו החייבת של יחיד החל משנת המס 2025 ואילך (רשות המסים מפרשת ככל הנראה את התיקון בחוק החל מהדוח לשנת 2024).

שינוי עיסוק עצמאי

שינוי מקדמות של עובד עצמאי – פעם אחת בכל רבעון בהתאם לתקנות.

שינוי עיסוק עצמאי - בשנה השוטפת ובשנה שקדמה – לפי חוזר הביטוח הלאומי משנת 2019.

פסק דין בעניין דרדור בבית המשפט העליון (ע"א 7406/22) מיום 9.8.2023 – רשלנות.

בית הדין אינו מקבל טעות של מייצג כטיעון לאישור זכאות לדמי פגיעה או לגמלאות בשל לידה והורות.

חובת תשלום דמי ביטוח לפני לידה או שמירת היריון (גם אם לא הגיע מועד החיוב העתידי).

הכנסות שאינן מעבודה

- תובענה ייצוגית בעניין שכר דירה למגורים בחו"ל בבית המשפט המחוזי בעניין זאב סלובייצ'יק (ת"צ 49282-12-20). פסק דין בעניין שטארק (בי"ל 18846-02-21) – הביטוח הלאומי הגיש ערעור לבית הדין הארצי לעבודה.
- חלוקת הכנסות שאינן מעבודה בין בני זוג – פסק דין בעניין דוד ואהובה בנדלי (בי"ל 25290-02-21) מיום 28.5.2023 וחוזר הביטוח הלאומי בעניין זה מחודש דצמבר 2023, המאפשר חלוקה רטרואקטיבית עד 7 שנים אחורנית.

עדכונים למעסיקים, למשלמי פנסיה מוקדמת, לעצמאים ולמי שאינם עובדים בשנת 2024

- הביטוח הלאומי עדכן את השינויים בדיווח ותשלום דמי ביטוח החל מינואר 2024 ופרסם את שיעורי דמי הביטוח ואת ההוראות שלו לשנת 2024. מוזמנים לקרוא את כל החידושים וההוראות בפרסומים:
 - חוזר מעסיקים 1511 מיום 1.1.2024
 - איגרת למעסיקים
 - איגרת למשלם פנסיה
 - חוזר גל"ש מספר 1472 - מקדמות דמי ביטוח לעצמאים ולבעלי הכנסות שאינן מעבודה
 - חוזר גל"ש מספר 1473 – מקדמות ושיעורי דמי ביטוח ללא עובד ולתלמיד לשנת 2024
- שכר ממוצע בשנת 2024 – 12,536 ₪ בחודש.
- מקסימום לתשלום דמי הביטוח – 49,030 ₪ בחודש.

ביקורת ניכויים

הביטוח הלאומי פרסם בשנת 2023 שלושה חוזרים חשובים הקשורים לביקורת ניכויים:

1. 5.3.2023 – אי רישום ואי תשלום דמי ביטוח – אחריות מעביד.
2. 26.9.2023 – ניכוי הוצאות שכיר מהברוטו לצורכי תשלום דמי ביטוח.
3. 20.11.2023 – תקופת התיישנות לקביעת חוב בדמי ביטוח בביקורת ניכויים.

טעויות נפוצות שמתגלות בביקורת ניכויים:

- המעסיק לא מקבל מהעובד אישור מהביטוח הלאומי הממוען למעסיק, על זכאות לפטור בשל קצבה.
- העובד לא מסר למעסיק אישור מעודכן לאחר שהפטור שלו בוטל (למשל בשל גידול בהכנסות בגיל פרישה ושליטת הזכאות לקצבת אזרח ותיק). הביטוח הלאומי מצפה שחשב השכר יפנה את העובד לביטוח הלאומי אם יש גידול משמעותי בשכר.
- לא חוייב שווי רכב בהתאם לפסיקה.
- המעסיק לא פרס תשלומים בהתאם לתקנות.
- טעות במספר הזהות של העובד.

תיקון שגיאות בהכנת משכורות

1. יש לדווח על שכר חודשי רגיל כולל פרמיה חודשית, החזר נסיעות מדי חודש או הבראה המשולמת מדי חודש, **בנפרד** מתשלום שכר נוסף או הפרשי שכר.
2. אין לפרוס בונוס שמשולם מדי חודש. מומלץ לקרוא לו בונוס חודשי או פרמיה חודשית.
3. יש לרשום את כל רכיבי השכר הנוסף בקוד של שכר נוסף לפי האקסולוגיה, גם אם הם לא נפרסים בשל הסכום שנמוך מרבע משכר המינימום.
4. תקנות הביטוח הלאומי (תשלום ופטור מתשלום דמי ביטוח) בהקשר לתשלום נוסף אינן חלות על תשלום פנסיה מוקדמת. הפרש פנסיה יש לזקוף לחודש שבעדו שולם.
5. עמדת הביטוח הלאומי, שהפרש של תשלום נוסף שכבר שולם בעבר יש לייחס למועד המקורי שבו שולם התשלום הנוסף ולחשב מחדש את הפריסה.

תיקון שגיאות בהכנת משכורות - המשך

1. במעבר בין מערכות שכר יש לשמור נתוני שכר במשך 7 שנים לפחות. כאשר משולם לעובד תשלום נוסף, יש להתייחס גם לנתוני השכר שרשומים במערכת השכר הקודמת.
2. יש לעדכן רכיבי שכר פטורים מתשלום דמי ביטוח רק לפי חוזר הביטוח הלאומי שפורסם בחודש פברואר 2019. לכל פטור אחר יש לקבל אישור מהביטוח הלאומי.
3. יש להקפיד בטופס 100 חודשי וייעודי לעדכן הפסקות עבודה וסיבת הפסקת עבודה, כולל חודש נוכחי.
4. תאריך הפסקת עבודה הוא יום העבודה האחרון של העובד אצל המעסיק.
5. תשלום פיצוי חוקי בשל אי מתן הודעה מוקדמת מדווח כשכר חודשי רגיל, כולל אם הוא חוצה חודשים. יש לייחס את הדיווח לביטוח הלאומי באופן חלקי לכל חודש, כולל חישוב דמי הביטוח. בשלב זה - במערכות שכר שלא ניתן לייחס את התשלום לשני חודשים, יש לדווח את הסכום המלא בחודש הראשון וגם את התקופה המלאה ולחשב ידנית את דמי הביטוח.

תיקון שגיאות בהכנת משכורות - המשך

1. פדיון חופשה פטור מתשלום דמי ביטוח רק בניתוק יחסי עבודה ובתנאי שדווח לביטוח הלאומי על הפסקת העבודה והעובד לא חזר לעבוד במשך תקופה של חצי שנה לפחות.
2. יש להקפיד לרשום נכון במערכת השכר אם המעסיק עיקרי או משני. כשיש משכורת אחת או יותר בו זמנית באותו החודש וגם פנסיה מוקדמת (כהגדרתה בסעיף 345ב בחוק הביטוח הלאומי), הפנסיה המוקדמת היא תמיד מעסיק משני, גם אם בתיאום המס הפנסיה המוקדמת היא מעסיק עיקרי. סוג המשרה עבור הדיווח למס הכנסה לא חייב להיות דומה לדיווח לביטוח הלאומי.
3. פטור מתשלום דמי ביטוח לעובד מעל התקרה אצל מעסיק משני מחייב אישור מהביטוח הלאומי. הביטוח הלאומי נמצא בשלבים סופיים של מערכת שתאפשר לערוך תיאום מעל התקרה דרך האינטרנט בעזרת שידור טופסי 100 ייעודי לגבייה.
4. אין לרשום שכר פיקטיבי (כמו שקל בודד) בחודש שבו אין העסקה.

תזכורת לפעולות חשובות לביצוע על ידי המעסיק בתחילת שנת 2024

1. לתקן שגיאות.
2. לבדוק שאין קביעות ושכל הדוחות הוגשו, לרבות טופסי 102, 100 חודשי וייעודי וטופסי 126.
3. עיכוב בשידור טופס 100 ייעודי עלול לעכב טיפול בתביעה של עובד לגמלה או בתיאום דמי ביטוח. עדיף לשדר טופס 100 ייעודי ביחד עם התביעה של העובד לגמלה (לאחר קבלת אישור העובד) או בתיאום דמי הביטוח שהעובד מגיש.
4. להתאים טופסי 102 וטופס 617 לטופס 100 חודשי, לרבות בדיקת משובים של טופסי 100.
5. שכר המינימום עלה ממשכורת חודש אפריל 2023 מסכום של 5,300 ₪ בחודש לסכום של 5,571.75 ₪ בחודש. יש לעקוב אחר פרסום שכר המינימום החל מחודש אפריל 2024 ואילך.

תזכורת לפעולות חשובות לביצוע על ידי המעסיק לתחילת שנת 2024 - המשך

1. מעסיק חייב לוודא שברשותו נמצאים כל האישורים מהביטוח הלאומי לעובדים שיש להם פטור מלא או חלקי מתשלום דמי הביטוח, כולל בשל תיאום דמי ביטוח. למען הזהירות, אפשר לבקש מהעובד אישור שקיבל גמלה במשך כל השנה.
2. לבדוק נכונות פטור של משכורות מדמי ביטוח לפי חוזר הביטוח הלאומי בנושא. למשל תמורת חופשה, שחייב בדמי ביטוח לעומת פדיון חופשה בניתוק של יחסי עובד ומעסיק, שאמור להיות פטור מתשלום דמי ביטוח אם הפיטורים הם לפי החוק.

תזכורת לפעולות חשובות לביצוע על ידי המעסיק לקראת סיום שנת 2023 - המשך

1. מעסיק משני חייב לנכות דמי ביטוח בשיעור המלא אלא אם קיבל אישור לתיאום בשנה השוטפת. לא ניתן לפטור עובד מתשלום דמי ביטוח ללא אישור מהביטוח הלאומי או לפי טופס 644. טופס 644 מתאים רק לתיאום בשיעור המופחת.

2. מעסיק עיקרי חייב לבדוק שיש לו הצהרה של העובד שהוא המעסיק העיקרי (למעט אם העובד עובד שכיר במקום אחד ומקבל גם פנסיה מוקדמת). ככל שהמעסיק מעוניין להיות בטוח אם הוא מעסיק עיקרי או משני לעניין הביטוח הלאומי, הוא רשאי לבקש מהעובד למלא הצהרה בטופס 103. טופס 103 הוא כרטיס עובד לביטוח הלאומי, שנועד במקור לנותני שירות לפי צו סיווג מבוטחים שלא ממלאים טופס 101.

תזכורת לפעולות חשובות לביצוע על ידי המעסיק לתחילת שנת 2024 - המשך

לבדוק רכיבי פריסת שכר: הפרשי שכר ופריסת שכר נוסף שנפרסו לפי התקנות. חשוב מאד בין היתר גם לתקינות טופסי 100 חודשי וייעודי וכמובן לתשלום דמי הביטוח ולחישובי הגמלאות. לבדוק סיווג רכיבי שכר ובמיוחד לבדוק כל בונוס אם הוא חודשי או שהוא תשלום נוסף שחייב בפריסה.

ככל שעובד קיבל תשלום נוסף שנפרס אחורנית, לאחר קבלת גמלה מחליפת שכר כמו דמי לידה, גמלה לשמירת היריון, דמי פגיעה, תגמולי מילואים או דמי תאונה, יש לעובד אפשרות לתבוע הפרש גמלה. כדי לשלם הפרש גמלה הביטוח הלאומי אמור לקבל תביעה להפרש גמלה ואת נתוני השכר החדשים. לשים לב למגבלות השיהוי לפי סעיף 296 בחוק הביטוח הלאומי – פסק דין בבית הדין האזורי מיום 4.1.2023 (ב"ל 22305-11-20) בעניין אהרון אלקיים.

תזכורת לפעולות חשובות לביצוע על ידי המעסיק בתחילת שנת 2024 - המשך

- יש לוודא צבירת ימי מחלה וחופשה כחוק, כי לדמי מחלה יש השפעה על גמלאות כמו דמי תאונה ונכות כללית, ולימי חופשה יש השפעה על גמלאות כמו בדמי אבטלה בחל"ית (למעט במלחמת חרבות ברזל).
- לבדוק את כל ההטבות וזקיפת רכיבי השכר במשכורת, כמו נופש, שווי רכב, ארוחות, מתנות ועוד.
- לבדוק אם נותני שירותים עצמאים כלולים בקריטריונים של התוספת הראשונה בצו סיווג מבוטחים.
- על פי האיגרת שפרסם הביטוח הלאומי למעסיק, המעסיק חייב לשמור נתוני שכר עבודה עד 7 שנים לאחור.
- במעבר מתוכנת שכר לאחרת על המעסיק לדאוג לנתוני השכר עד 7 שנים לאחור. בשלב זה יש הקלות בשידור טופס 100 ייעודי למעסיק שעבר מערכת שכר.

תזכורת לפעולות חשובות לביצוע על ידי המעסיק לתחילת שנת 2024 - המשך

1. לבדוק שאין ניכוי הוצאות ברוטו מהמשכורת לעניין תשלום דמי הביטוח. ייתכן הבדל בין מס הכנסה לביטוח הלאומי כמו בדמי חבר. הוצאות רכב פרטיות אינן מותרות בניכוי גם לצורכי מס הכנסה.
2. לבדוק התאמה בין השכר שנקוב בתלוש לשכר ששולם בפועל (לפי הפסיקה, תכליתה של גמלה מחליפת שכר היא לשמור על רמת החיים בהתאם להכנסה שהמבוטח הורגל אליה). הביטוח הלאומי בודק פערים בין השכר בתלוש לבין ההפקדות בבנק גם כדי לבדוק אם מדובר בשכר פיקטיבי.
3. למלא טפסים בהקפדה, לרבות ימי עבודה, סיווג עובד כחודשי/יומי/שעתי, שכר מינימום, פריסת שכר ועוד.
4. להקפיד על ציון קרובי משפחה ובעלי שליטה בתביעות לגמלאות, ולבחון היטב על מה המעסיק חותם בכל טופס תביעה.
5. לא למלא טופס תביעה במקום עובד.

תזכורת לפעולות חשובות לביצוע על ידי המעסיק לקראת סיום שנת 2023 - המשך

1. הביטוח הלאומי ערך בחודש אוגוסט 2023 תהליך של מיצוי זכויות בתגמולי מילואים למעסיקים שלא תבעו את התגמול עבור העובדים, לתקופות שירות שבוצעו בשנת 2022. הביטוח הלאומי שלח לעובדים הודעה וביקש מהם לאשר את העברת המידע למעסיק. כלומר, יש לשים לב, שתהליך מיצוי הזכויות נעשה רק עבור עובדים שאישרו את העברת המידע למעסיק.
2. הביטוח הלאומי פרסם באתר האינטרנט הוראות לעניין תביעה של עובד זר שנפגע בעבודה.
3. הביטוח הלאומי פרסם ביום 28.5.2023 חוזר בנושא השלמת שכר בחודש הפגיעה בגמלאות דמי פגיעה, דמי תאונה, נכות מעבודה ומתנדבים.
4. הביטוח הלאומי פרסם בתאריך 28.5.2023 חוזר בנושא שיהוי והתיישנות בתביעות ביטוח זכויות עובדים.

תנחומים למשפחות השכולות,
איחולי החלמה מהירה לפצועים
ותפילה לשלום כל הלוחמים
והחטופים ולשובם הביתה בשלום

רו"ח אורנה צח-גלרט

יועצת, מייצגת ומרצה בתחומי הביטוח הלאומי

ornazachcpa@gmail.com

www.ornazach.co.il

יו"ר ועדת הקשר של לשכת רואי חשבון עם הביטוח הלאומי
נציגת לשכת רואי חשבון בכנסת בנושאי הביטוח הלאומי